

De Professionalisering Draait Door

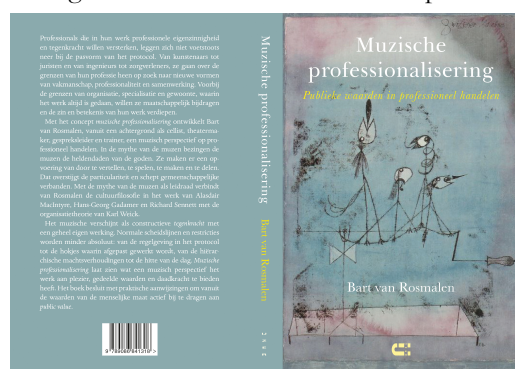
Slot van de inspiratiemiddag MBO-raad Mariënhof Amersfoort 7 september 2017

door Bart van Rosmalen en Anouk Saleming (HKU)

Bart van Rosmalen (lector Kunst en Professionalisering HKU) begint zijn bijdrage aan de MBO inspiratiemiddag met te zeggen dat hij denkt dat de professionalisering inderdaad doordraait. De variatie op 'de wereld draait door' voor het afsluitende programma is meer dan een kwinkslag.

Vanuit een achtergrond als cellist en theatermaker ben ik gaandeweg steeds meer in de professionalisering terecht gekomen. Ik werk onder meer met professionals in de zorg, met politiemensen en met docenten. Wat mij opvalt is dat deze en ook andere beroepen te maken hebben met een toenemende druk van het protocol: preciezere doelen, meer verantwoording en strengere eisen. En wat mij opvalt is dat er ongeacht de professie steeds meer professionals komen die zich niet voetstoots daar bij neer willen leggen.. Het heft zelf weer in handen willen nemen. Vrije ruimte maken. **Tegenkracht** noem ik dat'.

Vanuit mijn achtergrond in de kunst wakker ik in de professionalisering makerschap aan bij de mensen met wie ik werk. Maar hoe zit dat dan? Wat doet kunst dan precies? Ik ben op zoek gegaan naar een antwoord op die vraag. De woorden 'kunst' en 'creativiteit' werden wat mij betreft al teveel te pas en te onpas gebruikt. Ik kwam uit bij een oud verhaal: de mythe van de muzen. Daarin verschijnen de muzen ten tonele om de heldendaden van de goden te bezingen. Mooie activiteit! Muzen maken zichtbaar wat anders verborgen zou blijven. Muzen zijn makers. Muzen zetten de patronen van het gewone denken op een ander been. Muzen werken als groepje samen over grenzen van disciplines heen. De muzische activiteit van vertellen, spelen en maken kan professionals bijstaan om **van volgers weer makers** te worden. Daar heb ik een proefschrift over gemaakt met de titel 'muzische professionalisering'.

Vanuit een muzische visie op professionalisering stip ik drie punten aan:

1- wat doe ik zelf?

Toen mijn proefschrift klaar was kreeg ik enorme zin om te tekenen. Dat is helemaal mijn vak niet. Toch gaf ik gehoor aan die impuls ondanks innerlijke stemmen die riepen 'doe het niet', 'schoenmaker blijf bij je leest'. Ik liet een tekening zien aan theaterschrijver Anouk Saleming met wie ik in het lectoraat bij HKU samenwerk. Tot mijn verrassing

kreeg ik een tekening terug. Wat een aanmoediging. Mijn tekening was gezien en zelfs beschreven. Ik maakte er nog een en zo ontstond (in de avonduren) onverwacht een complete briefwisseling van tekeningen en teksten. Daar maakten we het boekje *Maangezichten* (IJzer 2017) van.

En daar maakten we weer theater en muziek van. Als het nu gaat om mijn eigen 'professionalisering', dan is dit het waar ik het meest van geleerd heb: letterlijk en figuurlijk buiten de lijntjes kleuren. Dat verandert mijn denken, innoveert mijn werk. Alsof ik nu pas, door dit te doen, Een stap in onbekend gebied, begrijp waar mijn boek echt over gaat. Ook mijn lezingen veranderen. Zoals vandaag. Want we spelen er tussendoor. Over 'in het spel stappen'.

2- wat doen we al?

Professionalisering gaat vaak over wat de professional nog niet heeft, waar ie nog niet is. Je bent nu bij A en komt door te professionaliseren bij B. Dat is het wenkend perspectief. Wat ik daar lastig aan vindt is het niet uitgesproken oordeel over wat je nu bent: nog niet dit, nog niet dat, nog niet goed genoeg, nog niet..... Zonder het hardop uit te spreken brengt professionalisering altijd iets van een tekort met zich mee. 'Hoe werk je eigenlijk nu?' 'Wat doe je precies?' Zien we wel genoeg welke kwaliteiten er op dit moment eigenlijk zijn.

Ik pleit ervoor om in professionalisering veel meer het werk en de werkplaats zelf in te gaan. De socioloog Richard Sennett schreef een prachtig boek 'de ambachtsman' met de ondertitel 'de mens als maker'. Laten we vooral in het MBO veel meer kijken naar wat dat vakmanschap precies is, wat daar stilzwijgend allemaal in zit. Daar vertrekken, dat bezingen. Innovatie ontstaat niet door ineens iets heel anders te gaan doen, maar dat wat we doen bewust te worden, te waarderen, om met de muzen te spreken 'te bezingen', te variëren en groter te maken.

3- naar een ander gesprek

Mijn laatste opmerking brengt een zin van eerder op de dag in herinnering: 'een MBO-er heeft geen professor nodig, een professor wel een MBO-er'. Indertijd was ik als lector verbonden aan het Koninklijk Conservatorium van Den Haag. In internationaal verband ontmoette ik Peter Renshaw, een aan de Guildhall in Londen verbonden filosoof, die bevlogen lezingen hield over het belang van Connecting Conversations. Geïnspireerd begon ik in de school aan dit visioen van een 'verbindend gesprek'. Totdat ik in een telefoongesprek met een van onze landelijke grote solisten een pijnlijke ervaring opdeed. "Ik wil geen gesprek, ik hoef geen lector" was de tekst. Het duurde geruime tijd voordat tot me doordrong waar het, voorbij mijn gekwetste trots, eigenlijk over ging. *Gesprek* is niet vanzelfsprekend. Macht, manipulatie, pikorde, uitsluiting en noem maar op liggen op de loer. Daar is bij mij een voortdurende fascinatie voor nieuwe werk- en gespreksvormen uit voort gekomen. Als we, zoals vandaag, de hoop uitspreken door gesprek en betrokkenheid van docenten de kracht van MBO meer zichtbaarheid te geven dan vraagt dat opnieuw kijken naar 'het gesprek'. Hoe kan gesprek het karakter van een werkplaats krijgen: letterlijk en figuurlijk met ruimte om samen te maken. Met gedeeld eigenaarschap, verschillende talen en verscheidenheid aan verhalen.

Tenslotte twee teksten van Anouk Saleming (theaterdocent HKU en theaterschrijver) die begeleid door Bart van Rosmalen (cello en tekeningen) ten gehore werden gebracht.

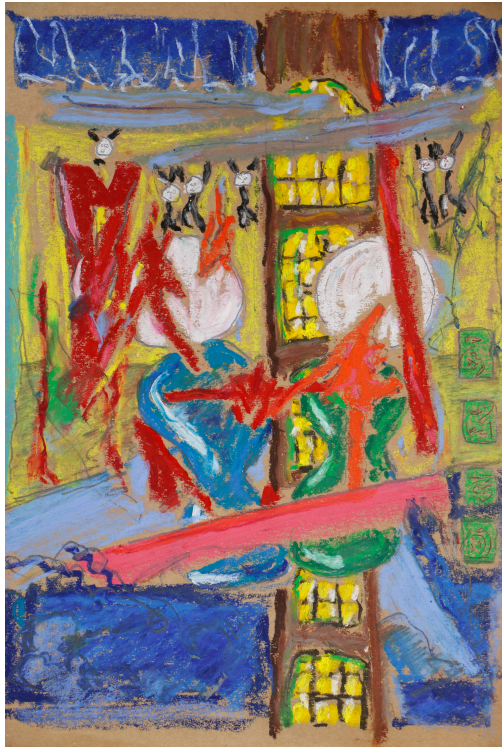
De eerste komt voort uit een voor professionalisering belangrijke vraag: 'wat heb je van wie geleerd'.

Er was iemand die mij leerde fietsen:
een voorjaarsdag
een groen fietsje met een vlaggetje
een straat waar de stenen in vissengraat lagen
'Niet loslaten,' riep ik
'Niet loslaten'
Er was iemand die mij leerde zwemmen
zwembad 'De Albatros'
eerst met een kurkje en een plankje
dan in het diepe: de haak
'Niet de haak! Ik zwem wel! Niet de haak!'
Er was iemand die mij leerde
dat een beleving meer overtuigt dan een bewering
Met open mond keek ik toe hoe een regenworm
uit elkaar werd getrokken
als bewijs dat beide helften door zouden leven
Er was iemand die mij leerde duiken
een zomer in Italië
eerst zittend op de rand van het zwembad
voorover laten vallen
met mijn hoofd naar beneden
dan op mijn hurken
en dan staan
Er was iemand die mij een trucje leerde met drie bekertjes en een knikker
en het succes dat je daarmee kunt hebben op feestjes
Er was iemand die mij leerde kussen met mijn tong
met z'n tweeën in een slaapzak
op de zaal van de jongens
en maar oefenen...

Er was iemand die mij leerde
dat dood gaan geen ernstige zaak is
dat het laatste wat je uitblaast een grapje kan zijn
dat tranen van het lachen en van het huilen
net zo zout zijn
en dat zout het leven smaak geeft
Er was iemand die mij leerde
dat alles eindigt
en dat alles een nieuw begin is
Er was iemand
Er was iemand
Er was iemand

En geïnspireerd door de middag, de key-note van Marc Vermeulen en bijdragen van dagvoorzitter Tanja Jadnanasing schreef Anouk Saleming de volgende tekst:

De smid heeft een geheim.
Hij werkt met vuur.
Met vuur doet hij zijn werk.
Hij praat liever niet.
Hij doet.
Hij maakt.
Hij speelt met vuur.

We vragen ons af:
wat speelt er in het onderwijs?
Wat speelt er, vragen wij ons af.

Wie speelt er?
Wie speelt er tegenwoordig nog?
Wanneer hebben we voor het laatst gespeeld?
Gedanst?
Gehuppeld?
We denken dat, als we alles monitoren, we zeker zijn dat het hart wel klopt.
Maar klopt ons hart nog voor de juiste dingen?
Brandt er nog vuur in de kamers van ons hart?
Dezelfde kamer waar op tafel ons verborgen curriculum ligt.
We vragen ons af:
waarom zijn wij een blinde vlek?
Een blinde vlek blijft ongezien als er geen beweging in zit.
Als we dan al een blinde vlek zijn, laten we dan op z'n minst een blinde vlek zijn die beweegt.
Bij voorkeur licht huppelend.

De smid heeft een geheim.
Hij werkt met vuur.
Met vuur doet hij zijn werk.
Hij praat liever niet.
Hij doet.
Hij maakt.
Met zijn grote handen sleept hij twee beelden naar zijn smidse.
De denker van Rodin.
En de dokwerker.
Dan gooit hij het bedrijfsleven er in en het onderwijs.
En dat vervelende woord 'professionalisering' gooit hij er ook in.
Hij smelt ze allemaal om.
Smelt ze samen tot een nieuwe mens: de denkende doener.
Een prachtig nieuw beeld.
Iedereen ziet hoe de denkende doener, in de gloed van het vuur, de wereld in huppelt.

En zelfs Ton is tevreden.

Verder lezen/ kijken?

De publicaties en activiteiten van het lectoraat Kunst en Professionalisering zijn te volgen op www.musework.nl en de facebookpagina 'muzische professionalisering'. Het werk van Anouk Saleming ism Bart van Rosmalen is te volgen via www.maangezichten.nl en facebookpagina 'maangezichten'.
Contact: Bart van Rosmalen bart.vanrosmalen@hku.nl 0629014216.